

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. Quando cuasatur conceptus in audiente per Propositionem
prolatam, & pro quo instanti intelligatur vera?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

nem, propter compositionem, vel divisionem obiectorum, quæ conjungit affirmando, & separat negando, quia intellectus divinus intelligit composita & divisa, & tamen non intelligit componendo & dividendo objecta sicut nos facimus; Quare etiam dicenda est aliquomodo composita ex parte ipsius actus, ita videlicet ex eo, quod in intellectu ponatur simul cum alio apprehensionis actu distincto, quem prærequirit. Et ratio est, quia hoc sufficit ut dicamur cognoscere verum complexum, componendo & dividendo; Et etiam quia hoc sufficit ad distinguendum intellectum nostrum ab intellectu divino in modo cognoscendi verum complexum, quia intellectus divinus non dependet ab actu alio aliquo præcedente, qui esset simplicis apprehensionis, sed per unum simplicem actum cognoscit prædicata, quæ alicui competunt. Quod autem secunda mentis operatio semel vocatur compositio, & semel divisio, hoc præcisè oritur ex ratione obiectorum, quia ex parte intellectus, sive affirmet, sive neget, semper adest compositioni judicando.

QUÆSTIO IV.

Quando causatur conceptus in audiente per compositionem prolatam, & pro quo instanti intelligatur vera?

I.
Questio hæc
procedit de
propositione
vocali,

Quemadmodum præcedens questio procedebat de propositione mentali tantum, ita ista non habet locum in mentali, sed de vocali solum, unde questionis proximam partem sensus est: an in ultimo instanti prolationis totius propositionis, an verò in instanti prolationis copulæ verbalis, an verò in aliquo alio instanti causetur totalis & completus conceptus propositionis? dico notantèr totalis & completus, quia prolata quæcumque propositione, oratione, vel dictione, benè potest causari simplex conceptus ipsius dictionis, non tamen totius orationis, vel propositionis. Et de hæc materiâ fise & pulcherrimè tractat Scotus 4. d. 8. q. 2. & q. 6. n. 2. & totum hoc in gratiam hujus propositionis Sacramentalis: *Hoc est enim Corpus meum* unde ut clarior tota res evadat, Notandum, propositionem aliam esse practicam, aliam speculativam; practica est, quæ non solum significat, sed etiam causat suum significatum, quales propositiones sunt omnes formæ sacramentorum; speculativa propositio est, quæ non causat, sed tantum significat suum significatum, & hujusmodi sunt istæ: homo est animal rationale, viride est congregativum visus, album est visus disgregativum, & plures aliæ similes. Unde

II.
Non habetur
conceptus
ante ultimam
propositionem
prolationem,

DICO I. Conceptus totalis & completus causatur per propositionem, vel orationem in audiente non habetur usque ad ultimum instans prolationis totius propositionis, vel orationis. Ita Doctor in 4. supra n. 14. & cum eo omnes Scotistæ, Conclusionem probat Scotus sic: *Quia, inquit, non habetur conceptus omnium partium orationis ante illud instans, ergò non habetur conceptus totius orationis ante illud instans, videlicet ante ultimum.* Confirmatur à simili, sicut conceptus formalis dictionis non habetur ante ultimum instans prolationis totius dictionis, ita etiam à pari dicendum est de

propositione, nam sicut partes dictionis non significant conceptum, nisi integra proferatur, ita etiam propositio non significabit suum conceptum, priusquam tota propositio finiatur, ergò.

Dices: Si propositio non causaret suum conceptum completum usque ad ultimum instans prolationis totius propositionis, sequeretur, quod causaret suum conceptum, quando non est, sed non potest causare suum conceptum, quando non est; ergò non causat in ultimo instanti prolationis totius probationis, sequela patet, quia in ultimo instanti propositio jam non est, probatur mi. quia ad agere præsupponitur esse; ergò si propositio non est, non potest causare sui conceptum. R. dist. ma. sequeretur, quod causaret sui conceptum, quando non est in se, concedo ma. quando non est in suo æquivalenti, nego ma. nam prolata quæcumque voce, causatur illius vocis species in phantasia, deinde intellectus in ultimo instanti per collationem suam causat conceptum illius, seu potius qualibet vox causat sui speciem in phantasia, seu sensu communi, & postea illa species producit aliam speciem, deinde intellectus mediante ipsa producit in se conceptum. Sed pro secunda parte Tituli

DICO 2. *Propositio non est vera pro instanti, vel tempore quo causatur conceptus ejus in audiente, sed ut sit vera in rigore sermonis, debet prædicatum inesse subjecto pro instanti prolationis copulæ, seu pro illo instanti vel tempore importato per copulam.* Ita Doctor supra n. 15. Et Probatur sic conclusio ab eodem: Si dicam, Deus creavit mundum, conceptus illius orationis causatur in ultimo instanti, tamen veritas illius, seu unio extremorum illorum intelligitur pro primo instanti temporis, non est, ergò idem dicere in quo instanti concipiatur oratio, & pro quo, quia concipitur in ultimo complexæ orationis, & concipitur pro illo, pro quo extrema uniantur in intellectu sive extra in re.

Probatur etiam secunda pars.

Quia propositio non potest esse vera in rigore sermonis, nisi in aliquo instanti significato per aliquam partem, sed nihil aliud est in propositione, quod significaret instans vel tempus præter copulam verbalem, cujus proprium est significare tempus vel instans; ergò ut propositio in rigore sermonis sit vera, debet prædicatum inesse subjecto pro illo instanti vel tempore. Confirmatur, quia dum dico Deus creavit mundum, licet ista propositio sit vera in instanti probationis totius propositionis, tamen non intelligitur vera pro illo instanti, alias esset propositio de præsentis, sed pro instanti vel tempore præterito, nec est alia ratio hujus, nisi quod propositio debeat intelligi vera pro tempore significato per copulam. Dixi autem in rigore sermonis, quia multæ sunt propositiones veræ ex intentione proferentis vel usû communiter loquentium, quarum prædicata non intelliguntur unita esse subjecto pro aliquo instanti vel tempore prolationis, quæ proinde in rigore sermonis sunt falsæ, ut sunt dum quis dicit, ego taceo, ego dormio. Ex quibus collige, ad hoc, ut propositio sit vera ex intentione

ne proferentis vel usu communiter loquentium, sufficere, quod praedicatum inest subjecto pro aliquo instanti coexistenti alicui parti propositionis, imò quod pro aliquo tempore immediatè antecedente vel consequente, ut patet ex praedictis propositionibus, & in hoc sensu, non verò in rigore sermonis verificantur multae propositiones sacrae scripturae, verbi gratià, illud Christi: *Vado & venio ad vos*, cum tamen Dominus pro illo tempore nec abiret nec rediret.

Arguitur. Propositio vocalis non significat praedicatum inesse subjecto ante ultimum instans prolacionis totius propositionis ex conclusione superiori; ergò non significatur praedicatum inesse subjecto pro instanti prolacionis copulae. R. negando consequentiam, quia ut adnotavi, aliud est significare tunc praedicatum inesse subjecto, & aliud significare pro tunc, ut patet in his: *Deus creavit mundum, Antichristus erit, & sic de aliis, &c.*

Instatur. Propositio pro eo instanti significat praedicatum inesse subjecto, pro quo componit praedicatum cum subjecto, sed hoc facit pro ultimo instanti totius propositionis prolatae. R. negando mi. ut patet in propositionibus de praeterito & futuro

Urgetur. Potest iudicium mentale de praesenti esse verum, licet non praesupponat praedicatum inesse subjecto, ergò à paritate iudicium seu propositio vocalis. Probatur ant. dum dico in mente paries est, intellectus, illud iudicium est verum, licet ante ipsum paries non fuerit intellectus, saltem iudicativè, ergò. Probatur ant. quia implicat me habere actum iudicii de pariete, & parietem non esse intellectum. R. concedo primum ant. & nego primam consequentiam, disparitas est, quia iudicium mentale de praesenti potest ponere concomitantè aliquid in objecto & simul illud de objecto affirmare, vocale verò non, quia vox nihil potest ponere in objecto, sed tantum significat illud quod per intellectum vel voluntatem in objecto ponitur.

Arguitur secundo principaliter: Ex conclusione proposita sequeretur hanc propositionem Eucharisticam in rigore sermonis, *Hoc Est enim corpus meum*, esse falsam, & consequenter simpliciter falsam, sed hoc in fidetum non est, ergò. Probatur sequela quia praedicatum non inest subjecto pro instanti prolacionis copulae, ergò. Probatur ant. quia pro instanti pro quo sacerdos profert *Est* praedicatum, non inest subjecto, quia tunc non inest corpus Christi sub speciebus ut patet. Ad hoc argumentum varii varia respondent, Suarez dicit: illam propositionem practicam in rigore sermonis esse veram, quia inquit ad veritatem propositionis, cuius copula est praesentis temporis, sufficit, quod res per ipsam significata in aliquo tempore vel instanti prolacionis totius propositionis habeat se eò modò, quò per propositionem significatur se habere. Vasquez verò dicit: hanc propositionem in rigore sermonis esse veram, quia ad hoc ut aliqua propositio de praesenti sit vera, sufficit,

etiamsi res paulò ante, vel paulò post prolacionem ita se habeat ut significatur se habere. Sed Contra has responsiones

DICO 3. Propositio etiam practica de praesenti, ut sit de rigore sermonis vera, requirit ut inter subjectum & praedicatum significetur esse unio pro aliquo instanti prolacionis. Hæc est de mente Scoti, qui Conclusionem superiorem universalitè tenet non excipiens ullam propositionem, quia etiam in ordine ad hanc propositionem practicam, *Hoc Est enim corpus meum*, tradidit istam regulam universalem, ergò etiam intellexit de eo conclusionem.

Probatur ergò Conclusio, tum ex dictis pro praecedente conclusione, tum etiam, quia verbum praesentis temporis significat tempus praesens, ergò extrema pro illo uniri debent; ant. probatur, quia significat tempus sibi coexistens, sed illud est tempus praesens, ergò. Probatur minor, quia non est praeteritum aut futurum, quia aliàs qualibet propositio esset de praeterito vel de futuro, & nulla de praesenti esset vera, quod est absurdissimum.

Dices: Cum Vasquez sufficere, quòd tempus illud sit moralitè praesens verbo, seu quòd existat paulò ante, vel paulò post totam propositionem. Vel saltem ut vult Suarez sufficere & requiri, quòd res significata seu unio existat pro aliquo instanti prolacionis totius propositionis etiam initiativo, vel terminativo, licet non praesens pro aliquo instanti ipsius verbi. Sed Contra, Verbum praesentis temporis distinguitur in eo à verbis praeteriti & futuri, quòd, quantum est ex rigore sermonis Logici, connotet tempus praesens ipsi verbo, illa verò minimè, sed tempus illud non est praesens ipsi verbo nisi ipso coexistat, ergò, probatur ma. ut supra: probatur etiam minor. Quia tempus, quod non coexistit ipsi verbo vel est praeteritum vel futurum respectu ipsius; ergò verbum significans tale tempus non est praesentis, sed vel praeteriti vel futuri temporis, probatur ant. quia quod nunc non habet, sed post nunc habebit existentiam, est futurum, & quod non habet nunc, & ante habuit, est praeteritum, ergò. Sed Contra secundo &

Probatur Conclusio denuò, quia ex oppositè sententià sequeretur: Quòd hæc propositiones *Hoc est corpus meum & hoc est panis*, eodem praesens tempore & supra eandem materiam prolatae essent simul verae, sed hoc est absurdum, ergò. Probatur ma. quia tunc prima propositio esset vera, ut fatentur adversarii, & probo quòd etiam secunda sit vera, quia ad veritatem propositionis de praesenti, juxta Adversarios, sufficit, quòd res significata seu unio extremorum in aliquo instanti prolacionis totius propositionis haberent se eodem modò, quò per hanc propositionem significatur, imò juxta Vasquez paulò ante, vel post, sed in omni instanti & tempore praecedente ultimum instans prolacionis res significata per hanc *hoc est panis*, habet se eò modò, quò per hanc significatur, quia panis non definit esse ibi usque ad ultimum instans prolacionis totius formæ juxta omnes; ergò hæc propositio, *hæc est pa-*

VII:
Ut si fuerit
debet signifi-
cari inter
praed & sub-
ject. esse
rationem.

VIII.

IX.

nia erit vera, & consequenter utraq; erit simul vera, si à diversis utraq; proferatur.

X. Contra tertio & Confirmatur

Conclusio. Sequeretur, omnes propositiones contradictorias in materia contingendi esse simul veras, verbi gratia, *Petrus currit, Petrus non currit* sed hoc est absurdum, ergò. Probatur ma. & suppono, quòd Joannes proferat hanc propositionem, *Petrus currit*, & Paulus proferat hanc, *Petrus non currit*, tunc sic ad veritatem utriusq; propositionis sufficit, quòd res se habeat, sicuti dicitur se habere pro aliquo instanti prolationis totius propositionis, sive primò, sive secundò, vel immediatè ante, vel immediatè post, ergò ad veritatem affirmativæ sufficit, quòd res pro primo instanti vel tempore prolationis se habeat ut significatur, & ad veritatem negativæ, quòd pro ultimo instanti se habeat ut significatur; ergò si Petrus currit pro primo instanti quo profertur affirmativa, vel paulò ante hæc erit vera *Petrus currit*, & si non currat pro ultimo instanti vel tempore prolationis, vel paulò post, negativa propositio simul prolata erit vera in rigore sermonis, ergò utraq; erit vera de rigore sermonis, quod est absurdum.

Confirmatur secundò Theologicè: Quia si verbum *Est* in hæc propositione, *Hoc est corpus meum*, non significaret ex vi sermonis extrema uniri pro aliquo instanti suæ prolationis, sed pro ultimo totius formæ, ut volunt adversarii, sequeretur, quòd possit quis validè consecrare, quando non haberet panem præsentem usq; ad ultimum instans prolationis formæ, quod est contra ipsos Adversarios & omnes, probatur, quia juxta adversarios ex verbis formæ colligitur, quòd panis sit præsens, sed nullum est verbum, quod denotet quòd panis sit præsens usq; ad ultimum instans formæ juxta ipsos; ergò tunc est valida consecratio, quia sufficit, quòd panis sit præsens pro instanti, quo forma significat ipsum esse præsentem. His igitur præmissis, nunc

Respondeo ad secundum argumentum principale contra præcedentem conclusionem negando sequelam, nempe quòd futura sit absolutè falsa illa forma Eucharistica, quia illa propositio non est instituta secundum rigorem Logicum sermonis, sed secundum communem modum loquendi inter homines usitatum, quomodo verè loquitur, Sartor conficiens vestem *hanc esse vestem Petri*, licet nondum sit vestis, sed primò faciat eam, & pictor dum sub rudiori minervâ & crasiori penicillo ordinat & molitur imaginem Cæsaris verè dicit: *hæc est imago Cæsaris*, licet primò fiat, sic quoque verè Mecœnas verum dicit, dum Clienti porrigit torquem auream, dono tibi hoc munusculum, licet cliens non intelligat sibi deberi munus ante prolationem totius propositionis, ita ut si post verbum *dono* extasim pateretur, vel aliò quocunque modò à loquelâ impediretur, vel liberè cessaret, nemo intelligeret donationem factam, licet ipsa donatio significaretur per verbum *dono*. Unde præclare Doctor rem totam hanc examinat supra tredecim conclusionibus, & tandem sic concludit, Verba ejus

refero ut sint gratiores aquæ ex ipso fonte hauritæ, *Propter hoc dico*, inquit subtilis, quòd tota hæc disputatio in tredecim Conclusionibus & earum probationibus, vel improbationibus subtilis est & Logica de veritate hujus propositionis (nempe hoc est corpus meum) salvanda, sed Theologo sufficit, quòd illa oratio, ut est tale signum sensibile institutum a Deo est Dei instrumentum ad consecrationem illam, quæ sequitur in ultimo instanti, ita quòd Deus assistit sibi tanquam cuidam dispositioni prævie efficaci, ut ea completa causet talem effectum invisibilem, non autem ipsa veritas præcedit ut talis dispositio actionem Dei, quia est ut signum sensibile in fieri & per consequens in tempore non intelligitur habere suam propriam veritatem, quando etiam habet eam, illa veritas sequitur ordine naturæ actionem Dei: Brevis ergò diceret Theologus, quòd qualitercung, salvet Logicus istam propositionem esse veram, saltem non est oratio sacramentalis ut vera, sed ut tale signum sensibile præcedens sorte tempore, & ad minus naturaliter suam veritatem, sicut dispositio continua præcedit ultimum instans & conditionem conjungit, in ultimo instanti, causa etiam præcedit conditionem causati. Est quæras tunc qualis aut ut vera aut falsa est propositio consecratoria? (consecratoria) Dico, quòd neg. sic, neg. sic, sed tantum ut est propositio neutra & prior naturaliter & sorte tempore sua veritate, ista autem prioritas fundatur sic, quia omne fundamentum est prius naturaliter relatione sua accidentali.

QUÆSTIO V.

An una Propositio sit verior altera?

Dupliciter Veritas considerari potest, vel secundum ipsam formalitatem seu ipsius conformitatem, vel pro concomitantibus ipsam, videlicet necessitatem, contingentiam majorem vel minorem perfectionem entitativam, & secundum hanc considerationem nulla est difficultas, quin una possit esse verior alterâ, nam hæc Deus existit est magis necessaria & vera, quam ista *Petrus existit*, & quælibet cognitio Angeli in entitate est perfectior quam hominis. Quæstio ergò procedit de veritate in primâ consideratione tam quoad extensionem seu in ordine ad numerum prædicatorum, quam quoad intentionem, ita quòd actus representet prout est representabile, an videlicet sic possit una propositio esse verior alterâ. Circa quam materiam duplex est sententia: Una est negativa, altera affirmativa, cum quâ ad quæstionem

Dico: Tam falsitas quam veritas formaliter sumpta magis & minus extensive & intensive suscipere possunt ratione extremorum. Hæc est Maltrius & secunda pars est Contra Arriagam, Amicum, Oviedo, qui primam tamen concedunt.

Probatur ergò de falsitate, quia falsius est dicere, quòd homo sit lapis, quam quòd homo sit equus, quia prima remonet ab homine & rationalitatem & animalitatem, secunda verò solam rationalitatem, ergò prima majorem habet difformitatem quam altera, consequenter est falsior, quod Confirmatur ex Aristotele 4. Met. 4. ubi dicit non eodem modo errare eum, qui putat quatuor esse decem quam qui centum.

Dices: